

Belastingdruk in Nederland in Europees perspectief

De totale opbrengst van belastingen en sociale premies als percentage van het bbp, de belastingdruk, is in de EU in 2007 voor het vierde achtereenvolgende jaar gestegen. Sinds 2004 is deze met 0,9 procentpunt gestegen (tabel). Binnen de EU vond de sterkste stijging van de belastingdruk tussen 2004 en 2007 plaats in Tsjechië met 8,2 procentpunt, gevolgd door Polen met 3,3 procentpunt. In Oostenrijk was de daling het hoogst met 1,3 procentpunt, gevolgd door Slowakije met 1,2 procentpunt. In Nederland steeg de belastingdruk met 1,4 procentpunt. De stijging hangt mede samen met de sterke economische groei in deze periode. Doordat bedrijven meer winst maken en werknemers, vanwege promoties, in hogere tariefschijven terechtkomen stegen de ontvangsten van de overheid meer dan evenredig.

Onderscheiden naar categorieën is volgens Eurostat-indicatoren de belastingdruk op arbeid en consumptie in Nederland gestegen met respectievelijk 2,9 en 2,0 procentpunt. De belastingdruk op kapitaal is daarentegen gedaald met 4 procentpunt. In de EU is de belastingdruk op alle categorieën gestegen.

De stijging van de belastingdruk op kapitaal in de EU is opmerkelijk. Als gevolg van toenemende kapitaalmobiliteit en de toetreding van nieuwe lidstaten met relatief lage belastingen mag worden verwacht dat juist de immobiele grondslagen, zoals arbeid, zwaarder belast worden. Gemiddeld is in deze periode het vennootschapsbelastingtarief 3,5 procentpunt verlaagd. De verklaring is dat, net als de winst zelf, de belastingdruk op kapitaal relatief gevoelig is voor de economische groei. Nederland verlaagde het vpb-tarief in deze periode met 9 procentpunt en daardoor daalde de belastingdruk wel.

De stijging van de belastingdruk op arbeid in Nederland lijkt opmerkelijk maar hangt samen met de invoering van de Zorgverzekeringswet in 2006 waardoor ook de premies van voorheen particulier verzekerden meetellen. Hiervoor gecorrigeerd is de belastingdruk op arbeid stabiel gebleven. De stijging van de belastingdruk op consumptie wordt verklaard door hogere tarieven voor accijnzen en milieubelastingen.

Belastingopbrengsten als percentage van het BBP: de totale belastingdruk.

	'04	'07	Δ '04-'07
Tsjechië	33,4	41,6	8,2
Nederland	37,5	38,9	1,4
Oostenrijk	43,4	42,1	-1,3
EU-27	38,9	39,8	0,9
Belastingdruk op arbeid, kapitaal en consumptie			
Nederland			
Consumptie	24,8	26,8	2,0
Arbeid	31,4	34,3	2,9
Kapitaal	20,4	16,4	-4,0
EU-27			
Consumptie	19,7	20,0	0,3
Arbeid	36,2	36,5	0,3
Kapitaal	29,9	34,2	4,3

Bron: Eurostat

Monetaire Zaken

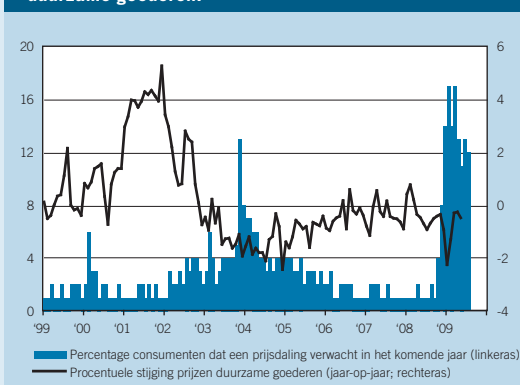
Risico negatieve prijsspiraal voorsnog klein

De inflatie in Nederland is in juli volgens de Europees geharmoniseerde methode (HICP) uitgekomen op -0,1% op jaarbasis. Een maand eerder was de inflatie nog 1,4%. Deze sterke daling is grotendeels veroorzaakt door de halfjaarlijkse aanpassing van de gas- en elektriciteitsprijzen. Hierdoor kwam de energie-inflatie uit op -13%. Daarnaast zijn ook de prijzen van onbewerkte voedingsmiddelen en telefoon- en internetdiensten in juli gedaald. De inflatiecomponenten hebben in de samenstelling van de CPI een iets andere weg, waardoor de CPI-inflatie in juli met 0,2% net boven nul bleef. Dit is overigens wel de laagste CPI-inflatie sinds 1987. Het is voor het eerst sinds het begin van de HICP-reeks in 1997 dat de inflatie onder nul uitkomt.

Een dalend prijsniveau kan zowel een symptoom als een oorzaak zijn van economische neergang. Als het algemene prijspeil daalt als gevolg van vraaguitval, is dit weliswaar een symptoom van de conjuncturele verslechtering, maar voor consumenten is het gunstig dat hun koopkracht door de lagere prijzen toeneemt. Schadelijk is het wanneer een negatieve prijsspiraal ontstaat doordat consumenten en producenten anticiperen op dalende prijzen en hun bestedingen uitstellen, waardoor de prijzen nog verder dalen. Het schrikbeeld hiervan is de Grote Depressie in de Verenigde Staten in de jaren dertig en de lost decade in Japan in de jaren negentig.

Een dergelijk scenario lijkt in Nederland op dit moment onwaarschijnlijk. De aankopen van duurzame consumptiegoederen lagen in mei 11% lager dan een jaar eerder. Dit lijkt echter niet veroorzaakt te zijn doordat consumenten op prijsdalingen anticiperen. Het percentage consumenten dat prijsdalingen in de komende 12 maanden verwacht, ligt dit jaar weliswaar historisch hoog, maar met 12% in juli blijft het een kleine minderheid (figuur). Bovendien lijken prijsdalingen van

Verwachting prijsdalingen en prijsontwikkeling duurzame goederen.

Bron: CBS

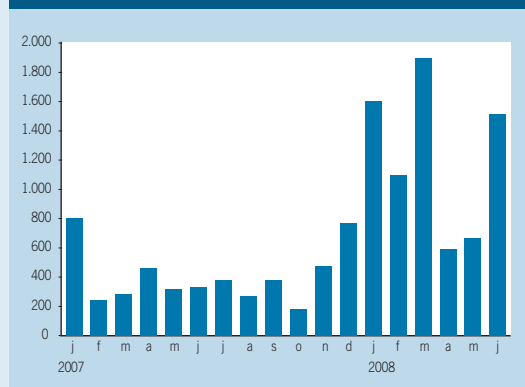
duurzame goederen de laatste jaren sowieso niet te hebben geleid tot uitstel van aankopen. De prijzen van bepaalde duurzame consumptiegoederen, zoals elektronica, dalen al jarenlang onder invloed van toegenomen internationale concurrentie en lagere productiekosten. Voordat de crisis uitbrak bleef de consumptie van deze goederen echter gestaag toenemen.

SINDE 1916

Toename van kredietverlening in China gaat gepaard met financiële risico's

De snelle afname van het wereldhandelsvolume in de afgelopen maanden, die het directe gevolg is van de mondiale financiële crisis, heeft economieën die sterk leunen op exporten hard geraakt. Als een van de grootste exporteurs ter wereld ondervond China dan ook een sterke terugval van de economische groei. In een poging de economische terugval

Aantal nieuw uitgegeven kredieten per maand, in renminbi.

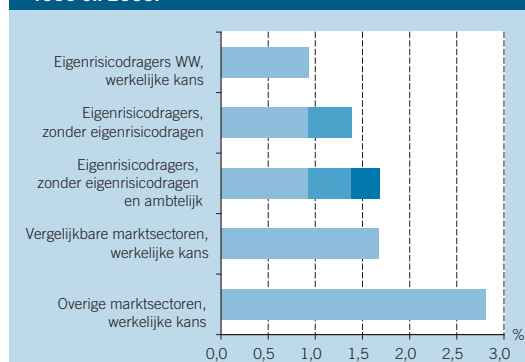
Bron: People's Bank of China

enigszins te pareren heeft de Chinese overheid omvangrijke stimuleringsprogramma's geïmplementeerd. Het karakter van de centraal geleide economie brengt met zich mee dat dergelijke stimuleringsmaatregelen in belangrijke mate via de financiële sector kunnen worden gefaciliteerd. De Chinese overheid is in staat de kredietallocatie te beheersen door middel van staatsbanken, maar heeft via regelgeving eveneens effectieve middelen om de kredietverlening van de bancaire sector als geheel te beïnvloeden. De instructies van de overheid aan banken aan het eind van vorig jaar om de kredietverlening te vergroten hebben dan ook duidelijk effect gesorteerd. Het totaal aantal nieuwe leningen in de eerste helft van dit jaar is een verdrievoudiging ten opzichte van het aantal nieuwe kredieten dat in de eerste zes maanden van vorig jaar werd uitgegeven (figuur). Deze snelle expansie van kredietverlening brengt evenwel een aantal risico's met zich mee. Een eerste gevaar is dat de massale kredietverlening leidt tot financiering van inefficiënte investeringen en uiteindelijk zelfs kan leiden tot een groot aantal wanbetalingen. Een tweede risico omvat het effect van kredietverlening op financiële markten. Zo gaven Chinese autoriteiten onlangs aan dat een deel van de nieuwe kredieten wordt aangewend voor beleggingen in lokale aandelenmarkten, hetgeen eveneens het risico van wanbetalingen verhoogt. Tegen deze achtergrond heeft de centrale bank onlangs banken verzocht het aantal nieuwe kredieten te verminderen, waarbij de monetaire expansie vooralsnog evenwel groot blijft. Tezamen met een aantrekkelijke speculatieve kapitaalinstroom vanuit het buitenland zijn Chinese financiële markten daarmee kwetsbaar voor grote fluctuaties.

ARJAN HEYMA (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)

Economie en Samenleving

Kans op instroom in WW binnen twee jaar na aanvang van een baan in loondienst, onderzoeksperiode tussen 1999 en 2005.

Bron: SEO-rapport nr 2008-81

Eigenrisicodragerschap en werkloosheid

Werkgevers die eigenrisicodragers zijn binnen de Werkloosheidswet (WW), dragen geen premie af aan een fonds, maar financieren de werkloosheidsuitkeringen van de door hen ontslagen werknemers uit eigen middelen. Eigenrisicodragers zijn uitsluitend werkgevers in het openbaar bestuur, openbare veiligheid en onderwijs, plus een aantal overheidsinstellingen en zelfstandige bestuursorganen waarvan de werknemers verplicht deelnemen in het pensioenfonds ABP. Deze

sectoren hebben altijd eigen ontslag- en werkloosheidsregelingen gehad. Toen in 2001 werknemers bij de overheid recht kregen op dezelfde werkloosheidsuitkering als werknemers in de marktsector, bleef hun werkgever eigenrisicodragers. Het zelf moeten financieren van de werkloosheidsuitkeringen kan voor de werkgever een prikkel vormen voor het vermijden van ontslag en dus voor een lagere instroom in de WW van zijn werknemers. De figuur laat zien dat eigenrisicodragers een lagere WW-instroomkans kennen dan vergelijkbare werkgevers in de marktsector. Die vergelijkbaarheid betreft de aard van het werk en het type werknemers. Werkgevers in vergelijkbare marktsectoren kennen op hun beurt een lagere WW-instroomkans dan werkgevers in de overige marktsectoren. Bij de eigenrisicodragers is de instroomkans binnen twee jaar minder dan 1% terwijl het in vergelijkbare marktsectoren meer dan 1,5% is en in de overige marktsectoren meer dan 2,5%. Er is gekozen voor een periode van twee jaar om voldoende instroom in de WW te kunnen identificeren. Uit een statistische analyse van de WW-instroomkans blijkt dat de verschillen tussen de overheidssectoren, vergelijkbare marktsectoren en de overige marktsectoren voornamelijk worden veroorzaakt door verschillen in het soort werk en het type werknemers. Bijvoorbeeld het hogere percentage hogeropgeleiden in de overheids- en onderwijssectoren leidt tot een lagere instroomkans. De figuur laat ook zien dat wanneer overheids- en onderwijssectoren geen eigenrisicodragers zouden zijn, de WW-instroomkans dichterbij het niveau van de vergelijkbare marktsectoren zou uitkomen. Met daarbovenop een privaatrechtelijk in plaats van een ambtelijk ontslagrecht zou die kans zelfs op ruim 1,5% uitkomen, net zoals in de vergelijkbare marktsectoren. Het ambtelijk ontslagrecht wordt vaak geassocieerd met een hogere mate van ontslagbescherming en langere ontslagprocedures. Dat zou ontslag bij de overheids- en onderwijssectoren kunnen ontmoedigen en de WW-instroom kunnen drukken.